

Telif Hukuku – 5846 Sayılı Kanun

6. Hafta

5846 Sayılı Kanun (Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu/FSEK)

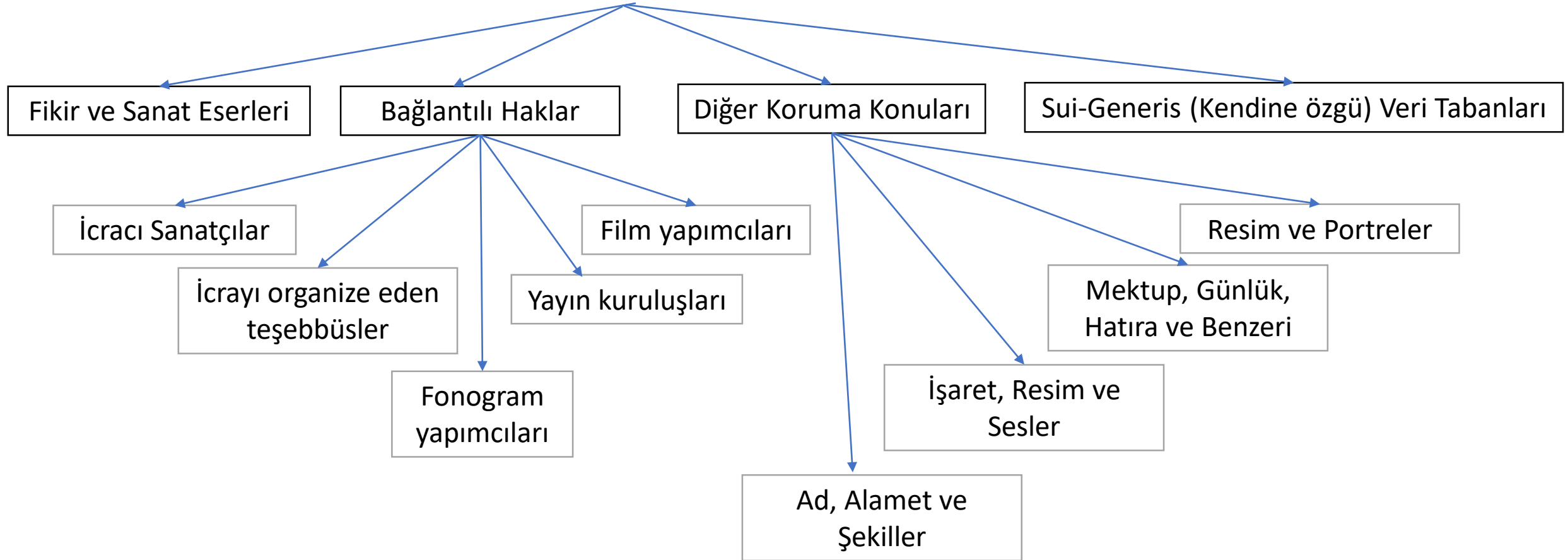
Madde 1/A: «Bu Kanun, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını, bu haklara ilişkin tasarruf esas ve usullerini, yargı yollarını ve yaptırımları ile Kültür Bakanlığının görev, yetki ve sorumluluğunu kapsamaktadır.»

Özetle Kanun'un kapsamı:

Eser sahipleri ve diğer hak sahiplerinin eserleri üzerindeki hakları, haklarına ilişkin tasarruf esas ve usulleri, yargı yolları ve yaptırımlarıdır.

FSEK'in Koruma Kapsamı (Nal,Suluk:41)

5846 Sayılı Kanun (Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu)

Madde 1: «Bu Kanunun amacı, fikir ve sanat eserlerini meydana getiren eser sahipleri ile bu eserleri icra eden veya yorumlayan icracı sanatçıların, seslerin ilk tespitini yapan fonogram yapımcıları ile filmlerin ilk tespitini gerçekleştiren yapımcıların ve radyo-televizyon kuruluşlarının ürünleri üzerindeki manevi ve mali haklarını belirlemek, korumak, bu ürünlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, öngörülen esas ve usullere aykırı yararlanma halinde yaptırımları tespit etmektir.»

Özetle Kanun'un amacı:

Eser sahipleri ile diğer hak sahiplerinin eser üzerindeki haklarını belirlemek, korumak, eserlerden yararlanma şartlarını düzenlemek, bu kapsamda yaptırımları tespit etmek.

Telif Hakkı Kavramı

Telif Hakkı: Eser sahibinin fikri emeğinin ürünü olan eserler üzerinde sağlanan hukuki korumadır.

- Telif yasaları ile korunan, insanların soyut fikirleri değil, şekillenmiş fikri ürünlerdir. Diğer bir deyişle **insan fikrinin ifade edilmiş biçimleridir.** (Suluk, Nal : 2)

Telif Hakkının Özellikleri (Telif Hakları Genel Md.)

- **Telif hakkının doğması için tescile gerek yoktur.** Fikir ve sanat eserleri üzerindeki haklar eserin üretilmesiyle birlikte doğar.
- **Telif hakları soyut niteliğe sahiptir.** Telif hakları ile koruma altına alınan, insan düşüncesinin yarattığı maddi olmayan mallardır. Telif hakları somutlaştığı maddeden ayrı ve bağımsız bir varlık ve hukuki değere sahiptir.

Telif Hakkının Özellikleri (devamı)

- **Telif haklarında ülkesellik ilkesi geçerlidir.** Koruma hangi ülkede talep ediliyorsa koruma şartları o ülke mevzuatına göre belirlenir.
- **Telif hakları mutlak hak niteliğine sahiptir.** Telif hakları herkese karşı ileri sürülebilirler.

Eser Kavramı

Fikir ve Sanat Eserleri Kanunu (FSEK) açısından **merkez** bir kavramdır.

FSEK 1/B/a uyarınca;

«Sahibinin hususiyetini taşıyan ve ilim ve edebiyat, musiki, güzel sanatlar veya sinema eserleri olarak sayılan her nevi fikir ve sanat mahsulleri»

Eser Sayılanın Şartları

1. Fikri bir çabanın ürünü olmalı
2. Sahibinin hususiyetini taşımalı
3. Şekillenmiş olmalı: eser objektif olarak algılanabilir olmalı.
4. Kanunda sayılan eser türlerinden birine girmeli: FSEK'de eser türleri sınırlı sayıda olmak üzere sayılmıştır. Fakat bunların altında sayılan örnekler sınırlı olarak verilmemiştir.

Bu niteliklere sahip bir ürün eser sayılarak FSEK kapsamında korunacaktır.

Eser Türleri

1. **İlim ve edebiyat eserleri:** bilgisayar programları, yazılı eserler (örn; kitaplar), teknik ve bilimsel fotoğraf ve resimler, vb. Eserin ilim ve edebiyat eseri sayılabilmesi için önemli olan bilimsel ve edebi değeri ya da konusu değil, dil ile ifade edilmesidir.
 - Estetik değeri bulunmayan, teknik ve bilimsel nitelikteki; haritalar, planlar, projeler, krokiler, resimler, coğrafya ve topoğrafyaya ait maket ve benzerleri, her çeşit mimarlık ve şehircilik tasarım ve projeleri, mimari maketler, endüstri ve çevre tasarım & projeleri bu kapsamda korunur. (FSEK m. 2)

Eser Türleri

2. **Musiki eserleri:** sözlü/sözsüz besteler. Örn; şarkılar.
3. **Güzel sanat eserleri:** yağlı tablolar, grafik ve fotografik eserler, slaytlar vb. Eserin bu kategoriye girebilmesi için estetik değere sahip olması gerekir.
 - Estetik değere sahip mimari projeler de eser olarak korunur.

Eser Türleri

4. **Sinema eserleri:** genel anlamda elektronik, mekanik veya benzeri araçlarla gösterilebilen birbiriyle ilişkili hareketli görüntüler dizisi olarak tanımlanmıştır. Örn; sinema filmleri ve başkaca filmler.
5. **İşleme ve derleme eserler:** işleme; tercümeler, romandan uyarlama sinema filmleri. Derleme; ansiklopedi, antoloji gibi içeriği seçme ve düzenlemelerden oluşan, düşünce yaratıcılığı sonucu eserler. İşleme ve derleme eserlerin sahibi, asıl eser sahibinin hakları saklı kalmak kaydıyla onu işleyendir.

Komşu Haklar

Eser sahibinin (mali & manevi) haklarına zarar vermemek kaydıyla ve eser sahibinin izni ile

Eseri;

- özgün bir biçimde yorumlayan, tanıtan, anlatan, söyleyen, çalan ve çeşitli biçimlerde icra eden sanatçıların,
- bir icra ürünü olan veya sair sesleri ilk defa tespit eden fonogram yapımcıları ile radyo-televizyon kuruluşlarının

sahip olduğu haklardır.

Bağlantılı Haklar

Eser sahibinin (manevi ve mali) haklarına zarar vermemek kaydıyla

- komşu hak sahipleri, ve,
- filmlerin ilk tespiti gerçekleştiren film yapımcılarının sahip oldukları haklardır.

Eserlerin hukuken korunmasının farklı yönleri mevcuttur:

Eser sahibi bakımından;

Olumlu (müspet) yön: manevi ve mali haklar tanınır.

Üçüncü kişiler bakımından;

Olumsuz (menfi) yön: gerçekleştirecekleri hak ihlallerine karşı kanunda belirlenmiş hukuki sonuçlar doğar.

Cezai yön: gerçekleştirecekleri hak ihlallerine karşı kanunda belirlenmiş cezai sonuçlar doğar.

Eser Sahibinin Hakları

1) Mali Haklar

Eser sahibinin eserden ekonomik anlamda yararlanılmasını sağlarlar.

- İşleme hakkı
- Çoğaltma hakkı
- Yayma hakkı
- Temsil hakkı;
- İşaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla umuma iletim hakkı

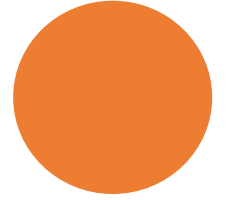
2) Manevi Haklar

Eser sahibi ile eser arasındaki kişisel bağdan kaynaklanırlar.

- Kamuya sunma (Umuma arz) hakkı
- Eser sahibi olarak tanıtılma (adın belirtilmesi) hakkı
- Eserde değişiklik yapılmasını önleme hakkı
- Eser sahibinin zilyed ve malike karşı hakları

Mali Haklar

1. **İşleme Hakkı:** eserden onu işlemek suretiyle faydalanma hakkı eser sahibine aittir.
2. **Çoğaltma Hakkı:** eserin aslını veya kopyalarını, herhangi bir şekil veya yöntemle, tamamen veya kısmen, doğrudan veya dolaylı, geçici veya sürekli olarak çoğaltma hakkı eser sahibine aittir.
3. **Yayma Hakkı:** eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını kiralamak, ödünç vermek, satışa çıkarmak veya diğer yollarla dağıtmak hakkı eser sahibine aittir.

Mali Haklar-2

4. **Temsil Hakkı:** doğrudan doğruya veya işaret, ses veya resim nakline yarayan aletlerle umumi yerlerde okumak, çalmak, oynamak ve göstermek hakkı.
5. **Umuma İletim Hakkı:** eserin aslını veya çoğaltılmış nüshalarını, radyo televizyon, uydu ve kablo gibi telli veya telsiz yayın yapan kuruluşlar vasıtasıyla veya dijital iletim de dahil olmak üzere işaret, ses ve/veya görüntü nakline yarayan araçlarla yayınlanması ve yayınlanan eserlerin bu kuruluşların yayınlarından alınarak başka yayın kuruluşları tarafından yeniden yayınlanması suretiyle kamuya iletilmesi hakkı eser sahibine aittir.

Manevi Haklar

1. **Kamuya Sunma Hakkı:** eserin kamuya sunulup sunulmayacağını, yayımlanma zamanını ve tarzını eser sahibi belirler.
2. **Adın Belirtilmesi (Eser Sahibi Olarak Sunulma) Hakkı:** eseri sahibinin adı veya takma adı ile veya isimsiz olarak kamuya sunma veya yayımlama konusunda karar verme hakkı eser sahibine aittir.

Manevi Haklar

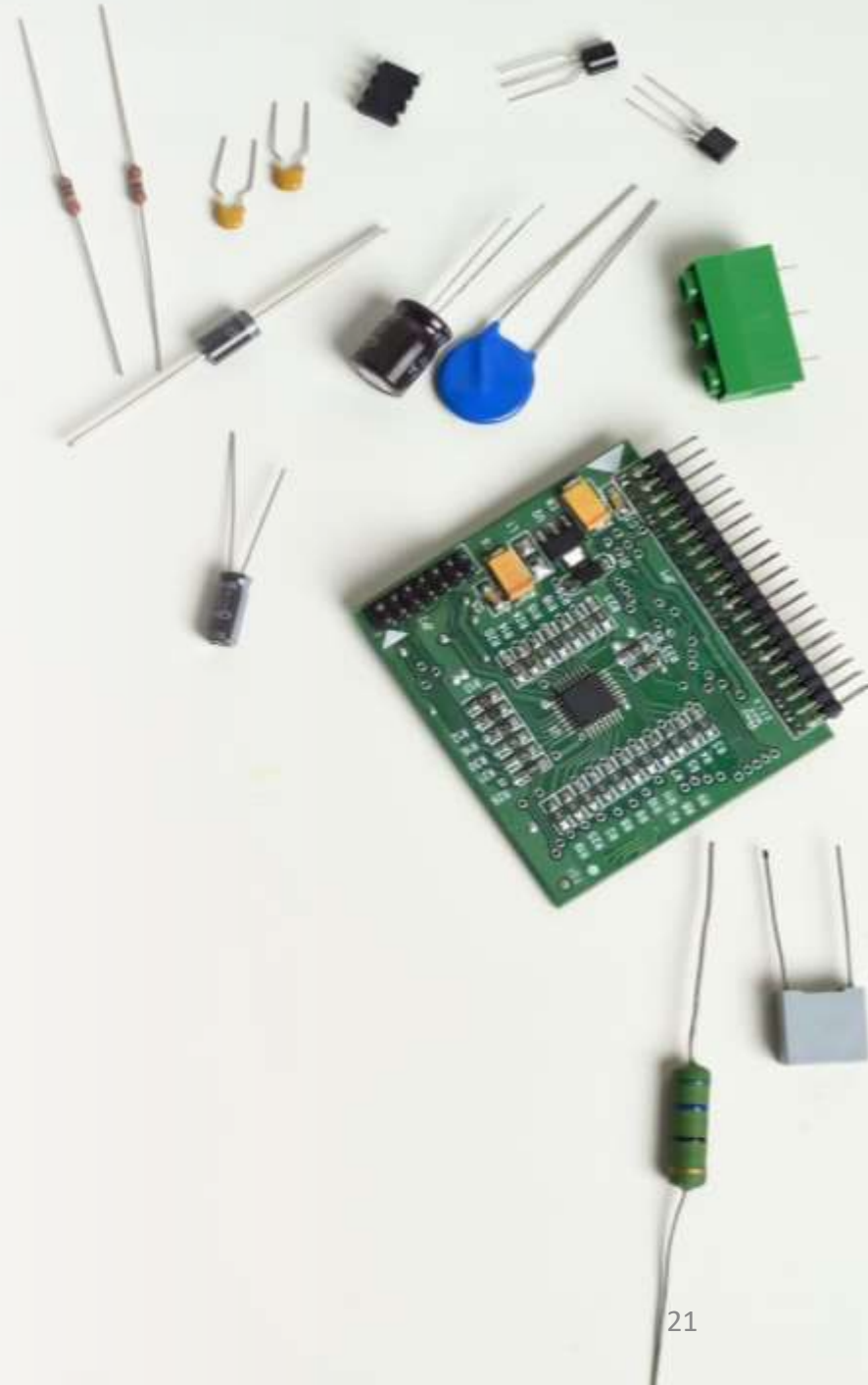
3. **Eserde değişiklik yapılmasını önleme hakkı:**
eser sahibinin izni olmadıkça eserde veya eser sahibinin adında kısaltmalar, ekleme ve başka değiştirmeler yapılamaz.
4. **Eser sahibinin zilyed ve malike karşı hakları:**
FSEK m. 17 uyarınca eser sahibinin bu hükümde belirtilen eserlerin asıllarından geçici olarak yararlanmayı ve; eserin tek ve özgün olması durumunda kendisine ait tüm dönemleri kapsayan çalışma ve sergilerde kullanmak amacıyla, koruma şartlarını yerine getirerek iade edilmek üzere eseri aslın malik ve zilyedinden talep etme hakkı vardır.

Yazılımların Hukuki Koruması

FSEK m. 1/B, (g) bendinde bilgisayar programı:

«Bir bilgisayar sisteminin özel bir işlem veya görev yapmasını sağlayacak bir şekilde düzene konulmuş bilgisayar emir dizgesini ve bu emir dizgesinin oluşum ve gelişimini sağlayacak hazırlık çalışmaları» şeklinde tanımlanmıştır.

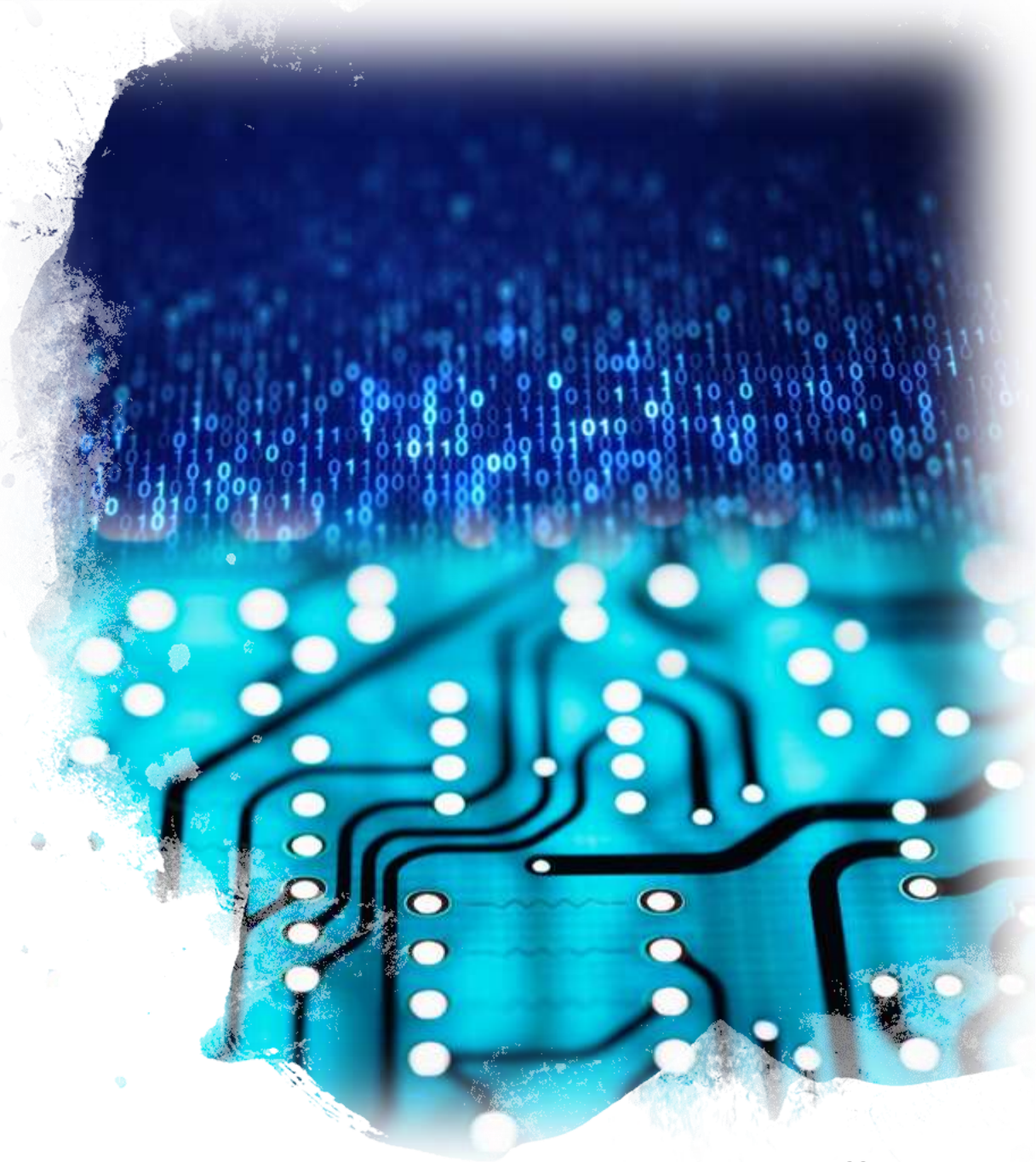
Yazılımların Hukuki Koruması

FSEK m.2'de ilim edebiyat eserleri arasında «*her biçim altında ifade edilen bilgisayar programları ve bir sonraki aşamada program sonucu doğurması koşuluyla bunların hazırlık tasarımları,*» sayılmıştır.

- Dolayısıyla bilgisayar programının yaratıcısı, eser sahibi olarak eseri üzerindeki mali ve manevi haklardan yararlanacaktır.

Korumanın Kapsamı-1

- Bir hazırlık çalışmasının bu korumadan yararlanması için, **sonraki aşamada program sonucunu doğuracak nitelikte** olması gerekir.
- FSEK uyarınca «*Arayüzüne temel oluşturan düşünce ve ilkeleri de içine almak üzere, bir bilgisayar programının herhangi bir ögesine temel oluşturan düşünce ve ilkeler eser sayılmazlar.*». Zira burada bilgisayar programına esas oluşturan düşünce ve ilkeler değil, **bunların dile getiriliş biçimi korunmaktadır.**

Korumanın Kapsamı-2

- Program akışı, kaynak kodları ve nesne kodları koruma kapsamındadır.
- Algoritmalar koruma kapsamında değildir, öğretilde aksi yönde görüşler mevcuttur.
- Kullanıcı arayüzleri de bu koruma kapsamında değilse de, bunların sesli/işitsel kısmı eser olmanın şartlarını sağlıyorsa (örn; estetik değeri varsa, güzel sanat eseri) başka bir şekilde korunabilir. (Özkaya, Samet: 25)